

2.6.2023

VN/17100/2023

Kunnanhallitus (pl. Ahvenanmaan maakunta)

Vuoden 2024 vaalit: Äänestyspaikkojen määrääminen ja niistä ilmoittaminen, vaalitietojärjestelmän käyttö, vaalimateriaali, vaalikoulutus ym.

Vuonna 2024 toimitetaan kahdet yleiset vaalit: tasavallan presidentin vaali (presidentinvaali) sekä Suomesta valittavien Euroopan parlamentin jäsenten vaalit (europarlamenttivaalit).

Presidentinvaalin vaalipäivä on sunnuntai 28.1.2024. Ennakkoäänestyksen ajanjakso on kotimaassa 17.–23.1.2024 (seitsemän päivää keskiviikosta tiistaihin) ja ulkomailla 17.–20.1.2024 (neljä päivää keskiviikosta lauantaihin). Suomalaisessa laivassa ulkomaan ennakkoäänestys voidaan aloittaa jo keskiviikkona 10.1.2024. Jos presidentinvaalissa toimitetaan toinen vaali (toinen kierros), sen vaalipäivä on sunnuntai 11.2.2024. Ennakkoäänestyksen ajanjakso on kotimaassa 31.1.–6.2.2024 (seitsemän päivää keskiviikosta tiistaihin) ja ulkomailla 31.1.–3.2.2024 (neljä päivää keskiviikosta lauantaihin).

Europarlamenttivaalien vaalipäivä on sunnuntai 9.6.2024. Ennakkoäänestyksen ajanjakso on kotimaassa 29.5.–4.6.2024 (seitsemän päivää keskiviikosta tiistaihin) ja ulkomailla 29.5.–1.6.2024 (neljä päivää keskiviikosta lauantaihin). Suomalaisessa laivassa ulkomaan ennakkoäänestys voidaan aloittaa jo keskiviikkona 22.5.2024.

Postiosoite
Postadress

Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress

Eteläesplanadi 10
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon

0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi
Fax

09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet
E-post, internet

oikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

Oikeusministeriö pyytää kunnanhallitusta saattamaan tämän kirjeen kunnan keskusvaalilautakunnan tietoon. Kirje on luettavissa [oikeusministeriön vaalisivuilla](#).

1 Sovellettava lainsäädäntö

Presidentinvaalin ja europarlamenttivaalien toimittamisessa noudatetaan vaalilakia (714/1998). Ajantasainen vaalilaki löytyy [Finlex-palvelusta](#).

Vuonna 2023 toimitettujen eduskuntavaalien jälkeen vaalilakiin ei ole tehty vaalien toimittamista koskevia muutoksia. Viimeisimmät vaalilain muutokset ovat tulleet voimaan 1.3.2023 ja ne koskevat vaalien muutoksenhakusäännöksiä (L 235/2023; HE 93/2022 vp)

2 Vaalipiirijako

Sekä presidentinvaalissa että europarlamenttivaaleissa maa on yhtenä vaalipiirinä. Ääntenlaskennan teknisessä järjestämisessä noudatetaan kuitenkin vaalilain 5 §:n mukaista vaalipiirijakoa.

3 Vaaliviranomaisten työnjako

Työnjako eri vaaliviranomaisten välillä on sama presidentinvaalissa ja europarlamenttivaaleissa ja pääpiirteittäin seuraava:

Helsingin vaalipiirilautakunta:

- ehdokashakemusten käsittely, ehdokasasettelun vahvistaminen sekä presidentinvaalin ehdokasluettelon ja europarlamenttivaalien ehdokaslistojen yhdistelmän laatiminen sekä niiden jakelu muille vaaliviranomaisille,
- vaalien koko maan tuloksen vahvistaminen ja siitä ilmoittaminen tai kuuluttaminen sekä europarlamenttivaaleissa valtakirjojen antaminen valituille Euroopan parlamentin jäsenille.

Kaikki vaalipiirilautakunnat:

- ennakkoäänien laskenta, vaalipäivän äänten tarkastuslaskenta sekä vaalien tuloksen vahvistaminen vaalipiirissä ja ilmoittaminen siitä Helsingin vaalipiirilautakunnalle.

Kunnan vaaliviranomaiset:

Kunnan keskusvaalilautakunta:

- ennakkoäänestyksen ja vaalipäivän äänestyksen järjestelyt,
- vaaleista tiedottaminen kunnassa,
- ennakkoäänestysasiakirjojen ja kirjeäänestysasiakirjojen tarkastus vaalilain 63 ja 66 g §:n mukaisesti sekä hyväksytyjen vaalikuorten toimittaminen vaalipiirilautakunnalle,
- vaalipäivän äänten alustavan laskennan tietojen välitys vaalitietojärjestelmän laskentajärjestelmään.

Ennakkoäänestyspaikan vaalitoimitsijat, kotiaänestyksen vaalitoimitsijat sekä vaalitoimikunnat:

- ennakkoäänestyksen toimittaminen.

Vaalilautakunnat:

- vaalipäivän äänestyksen toimittaminen ja äänten alustava laskenta.

Aluevaalilautakunnilla ei ole presidentinvaalissa eikä europarlamenttivaaleissa mitään tehtäviä.

4 Äänestyspaikat vuoden 2024 vaaleissa

4.1 Yleistä

Perustuslain 14 §:n 4 momentin mukaan julkisen vallan tehtävänä on edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon. Tämän nojalla **kunnan tehtävänä on huolehtia siitä, että**

äänioikeutettujen äänestysmahdollisuudet vaaleissa ovat riittävät sekä ennakoäänestyksessä että vaalipäivänä.

Oikeusministeriö pitää ennakoäänestyspaikkojen ja vaalipäivän äänestyspaikkojen riittävää lukumäärää yhtenä keskeisenä tekijänä hyvän äänestysaktiivisuuden saavuttamiselle sekä presidentinvaalissa että europarlamenttivaaleissa.

Kunnan on vaalijärjestelyissään huolehdittava siitä, että äänestyspaikat ovat saavutettavia ja esteettömiä ja että äänestäminen äänestyspaikoissa on kaikissa tilanteissa äänestäjille mahdollisimman turvallista ja että järjestelyt myös näyttävät äänestäjien silmissä siltä. Yhtä lailla äänestyspaikoissa on pystyttävä huolehtimaan vaalivirkailijoiden turvallisuudesta.

4.2 Yleisten ennakoäänestyspaikkojen määrääminen

Vaalilain 9 §:n mukaan kunnanhallitus päättää kotimaan yleisten ennakoäänestyspaikkojen lukumäärästä ja sijainnista kunnassa. Jokaisessa kunnassa on oltava vähintään yksi ennakoäänestyspaikka, jolle erityisistä syistä muuta johdu.

Presidentinvaalissa ennakoäänestyspaikkojen tulee olla samat sekä ensimmäisessä että mahdollisessa toisessa vaalissa. Europarlamenttivaalien ennakoäänestyspaikat voivat olla samat kuin presidentinvaalissa.

Ennakoäänestyspaikkoja tulisi perustaa riittävä määrä ja eri puolille kuntaa/kaupunkia, jotta äänestäjät jakaantuisivat mahdollisimman tasaisesti eri paikkojen kesken, jolloin suuria ruuhkia ei syntyisi. Ennakoäänestyspaikassa on voitava pitää riittävät etäisyydet äänestämään tulleiden kesken.

Kunnanhallituksen asiana on tehdä ennakoäänestyksen toimittamista varten tarvittavat hankinnat siten kuin hankinnat kunnassa suoritetaan. Jos kunta järjestää ennakoäänestyksen jonkin ulkopuolisen tahon tiloissa, esimerkiksi kauppakeskuksen aulatilassa, se sopii siitä itsenäisesti suoraan asianomaisen tahon kanssa.

Yleisiä ennakoäänestyspaikkoja määrätessään kunnanhallituksen on otettava huomioon tämän kirjeen liitteessä 1 (kohta 1) mainitut näkökohdat.

4.3 Vaalipäivän äänestyspaikkojen määrääminen

Vaalilain 8 §:n mukaan kunta muodostaa yhden äänestysalueen, jollei sitä ole tarpeen jakaa useampaan äänestysalueeseen. Äänestysalueiden koosta taikka asukasmäärästä ei vaalilaissa ole tarkempia määräyksiä. Äänestysalueista päättää valtuusto.

Vuoden 2024 vaaleissa noudatetaan sitä äänestysaluejakoa, joka tulee voimaan 1.1.2024 ja joka perustuu kuntien 31.8.2023 mennessä Digi- ja väestötietovirastolle ilmoittamiin äänestysaluejakopäätöksiin.

Jokaisella äänestysalueella on kunnanhallituksen päätöksellä määrätty vaalipäivän äänestyspaikka. Vaalipäivänä äänestäjä voi äänestää vain sen äänestysalueen äänestyspaikassa, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kohdalleen.

Vaalipäivän äänestyspaikoista päättäessään kuntien on otettava huomioon tämän kirjeen liitteessä 1 (kohta 2) mainitut näkökohdat.

Viime vuosina kunnat ovat vähentäneet merkittävästi äänestysalueidensa määrää. Tämä on siten merkinnyt tuntuva heikennystä äänioikeutettujen mahdollisuuksiin äänestää vaalipäivänä. Oikeusministeriö suosittelee, että jatkossa nykyistä äänestysalueiden määrää ei enää vähennettäisi ilman pakottavaa tarvetta, vaan päinvastoin tutkittaisiin mahdollisuuksia lisätä äänestysalueiden määrää seuraaviin vaaleihin. Todettakoon myös tässä yhteydessä, että mahdollinen äänioikeusrekisterin käyttö vaalipäivän äänestyksessä (ks. tämän kirjeen s. 11-12) ei ole peruste vähentää äänestysalueiden määrää.

4.4 Äänestyspaikkoja koskevien päätösten aikataulu

Kunnanhallituksen tulee tehdä päätökset yleisistä ennakoöäänestyspaikoista ja vaalipäivän äänestyspaikoista hyvissä ajoin siten, että paikkoja koskevat tiedot voidaan merkitä oikeusministeriön vaalitietojärjestelmään (VAT)

-presidentinvaalissa perjantaihin 3.11.2023 klo 12 mennessä ja

-europarlamenttivaaleissa perjantaihin 22.3.2024 klo 12 mennessä.

5 Äänestyspaikkatietojen ja muiden tietojen merkitseminen vaalitietojärjestelmään

5.1 Äänestyspaikkatietojen merkitseminen

Vaalilain 9 §:n 4 momentin mukaisesti kunnanhallituksen on huolehdittava siitä, että Digi- ja väestötietoviraston ylläpitämään äänestyspaikkarekisteriin, jona toimii oikeusministeriön vaalitietojärjestelmän pohjatietojärjestelmä, merkitään Digi- ja väestötietoviraston määräämällä tavalla jokaisen kunnassa olevan

- yleisen ennakoäänestyspaikan nimi, käyntiosoite, aukiolopäivät ja päivittäiset aukioloajat; ja
- vaalipäivän äänestyspaikan nimi ja käyntiosoite sekä
- muut Digi- ja väestötietoviraston määräämät tiedot.

Presidentinvaalin osalta tiedot merkitään omassa aikataulussaan vaalitietojärjestelmän presidentinvaali –vaalitapahtuman pohjatietojärjestelmään ja europarlamenttivaalien osalta omassa aikataulussaan europarlamenttivaalit –vaalitapahtuman pohjatietojärjestelmään.

Digi- ja väestötietovirasto antaa kunnanhallituksille tarkempia ohjeita tietojen ilmoittamisesta pohjatietojärjestelmään myöhemmin syksyllä lähetettävässä kirjeessään. Samoin VAT-ohjeessa nro 2b tulee olemaan tarkemmat ohjeet tietojen ilmoittamisesta. Näihin ohjeisiin on huolellisesti tutustuttava ja niitä tarkoin noudatettava.

5.2 Muiden tietojen merkitseminen

Kunnan keskusvaalilautakunnan on huolehdittava siitä, että pohjatietojärjestelmään merkitään myös keskusvaalilautakunnan voimassa olevat yhteystiedot vuoden 2024 vaaleissa ja että tiedot tarkistetaan ja kuitataan järjestelmässä tarkistetuiksi. Keskusvaalilautakunnan pohjatietojärjestelmään ilmoittamat yhteystiedot tulostetaan äänioikeusilmoitukselle (ilmoituskortille) ja niitä käytetään vaaliluetteloiden jakelussa.

5.3 Tietojen merkitsemisen aikataulu

Kunnan on huolehdittava siitä, että kaikki edellä mainitut tiedot, siis yleisten ennakoäänestyspaikkojen tiedot, vaalipäivän äänestyspaikkojen tiedot ja keskusvaalilautakunnan yhteystiedot (ml. vaaliluettelon toimitusosoite) merkitään vaalitietojärjestelmän pohjatietojärjestelmään

-presidentinvaalin osalta: perjantaihin 3.11.2023 klo 12 mennessä¹ ja

-europarlamenttivaalien osalta: perjantaihin 22.3.2024 klo 12 mennessä.

Tietojen tulee ehdottomasti olla oikein, koska ne (vaaliluettelon toimitusosoitetta lukuun ottamatta) tulostetaan äänioikeutetuille lähetettäville äänioikeusilmoituksille (ilmoituskor-teille) ja niiden liitteelle. **Vastuu tietojen oikeellisuudesta on kunnalla.**

6 Kunnan vaaliviranomaisten kelpoisuudesta ja esteellisyydestä

Vaaliviranomaisia koskevat kelpoisuus- ja esteellisyyssäännöt vuoden 2024 vaaleissa ovat tiivistetysti seuraavat:

6.1 Kunnan keskusvaalilautakunta

Presidentinvaalissa ja europarlamenttivaaleissa keskusvaalilautakuntana toimii vuoden 2021 kuntavaaleissa valitun valtuuston asettama keskusvaalilautakunta.

Kelpoisuus: Jäsenten ja varajäsenten on oltava kuntalain mukaan vaalikelpoisia kunnan luottamustoimeen. Lisäksi sekä jäsenten että varajäsenten on mahdollisuuksien mukaan edustettava kunnassa edellisissä kuntavaaleissa ehdokkaita asettaneita äänestäjäryhmiä.

---

¹ Vaalilain 9 §:n mukaan äänestyspaikkoina vaaleissa ovat ne kotimaan yleiset ennakoäänestyspaikat ja vaalipäivän äänestyspaikat, jotka ovat äänestyspaikkarekisterissä päivän päättyessä 51. päivänä ennen vaalipäivää. Käytännössä rekisterin viimeiseksi päivityspäiväksi on kuitenkin määrättävä aikaisempi ajankohta, esimerkiksi presidentinvaalissa 3.11.2023, koska jokaiselle äänioikeutetulle lähetettävään äänioikeusilmoitukseen (ilmoituskorttiin) liitetään luettelo äänioikeutetun oman vaalipiirin alueella olevista yleisistä ennakoäänestyspaikoista osoitteineen ja aukioloaikoineen. Oikovedosten valmistamiseen ja tarkistamiseen sekä luetteloiden painattamiseen on varattava riittävästi aikaa.

Esteellisyys: Jäsenten ja varajäsenten esteellisyydestä on voimassa, mitä hallintolain 27–30 §:ssä säädetään. Koska keskusvaalilautakunta ei vuoden 2024 vaaleissa huolehdi ehdokasasettelusta eikä ääntenlaskennasta, esteellisyystilanteet lienevät käytännössä harvinaisia.

6.2 Vaalilautakunta

Kelpoisuus: Jäsenten ja varajäsenten on oltava kuntalain mukaan vaalikelpoisia kunnan luottamustoimeen. Lisäksi sekä jäsenten että varajäsenten on mahdollisuuksien mukaan edustettava niitä puolueita, jotka asettivat ehdokkaita edellisissä (vuoden 2023) eduskuntavaaleissa siinä vaalipiirissä, johon kunta kuuluu. Jäsenenä tai varajäsenenä ei voi olla vaalien ehdokas. Oikeusministeriö kiinnittää kuntien huomiota siihen, että vaalilain 15 §:n 2 momentin sanamuotoa ”mahdollisuuksien mukaan” voidaan soveltaa myös siten, että jos puolueet eivät niille tehdystä pyynnöstä huolimatta nimeä riittävästi ehdokkaita vaalilautakuntiin, jäseniksi voidaan nimetä myös muita kunnan luottamustoimeen vaalikelpoisia henkilöitä.

Esteellisyys: Hallintolain esteellisyyssääntelyä ei sovelleta vaalilautakunnan toimintaan. Tämä tarkoittaa, että jäseneksi tai varajäseneksi nimitetty voi toimia kaikissa vaalilautakunnan tehtävissä, kuitenkin yhtä poikkeusta lukuun ottamatta: vaalilautakunnan jäsenenä oleva ehdokkaan puoliso, lapsi, sisarus tai vanhempi ei saa toimia vaalilain 73 §:n 2 momentissa tarkoitettuna äänestäjän avustajana.

Muuta: Kunta voi harkintansa mukaan asettaa vaalilautakunnat erikseen presidentinvaalia ja erikseen europarlamenttivaaleja varten tai asettaa samat vaalilautakunnat molempiin vaaleihin. Presidentinvaaliin asetetut vaalilautakunnat toimivat sekä ensimmäisessä vaalissa että mahdollisessa toisessa vaalissa.

6.3 Vaalitoimikunta

Kelpoisuus: Jäsenten ja varajäsenten on oltava kuntalain mukaan vaalikelpoisia kunnan luottamustoimeen. Lisäksi sekä jäsenten että varajäsenten on mahdollisuuksien mukaan edustettava niitä puolueita, jotka asettivat ehdokkaita edellisissä (vuoden 2023) eduskuntavaaleissa siinä vaalipiirissä, johon kunta kuuluu. Jäsenenä tai varajäsenenä

ei voi olla vaalien ehdokas eikä ehdokkaan puoliso, lapsi, sisarus tai vanhempi. Oikeusministeriö kiinnittää kuntien huomiota siihen, että vaalilain 15 §:n 2 momentin sanamuotoa ”mahdollisuuksien mukaan” voidaan soveltaa myös siten, että jos puolueet eivät niille tehdystä pyynnöstä huolimatta nimeä riittävästi ehdokkaita vaalitoimikuntiin, jäseniksi voidaan nimetä myös muita kunnan luottamustoimeen vaalikelpoisia henkilöitä.

Esteellisyys: Hallintolain esteellisyysääntelyä ei sovelleta vaalitoimikunnan toimintaan. Tämä tarkoittaa, että jäseneksi tai varajäseneksi nimitetty voi toimia kaikissa vaalitoimikunnan tehtävissä.

Muuta: Kunta voi harkintansa mukaan asettaa vaalitoimikunnat erikseen presidentinvaalia ja erikseen europarlamenttivaaleja varten tai asettaa samat vaalitoimikunnat molempiin vaaleihin. Presidentinvaaliin asetetut vaalitoimikunnat toimivat sekä ensimmäisessä vaalissa että mahdollisessa toisessa vaalissa.

6.4 Yleisen ennakoäänestyspaikan ja kotiäänestyksen vaalitoimitsija

Kelpoisuus: Vaalitoimitsijana ei voi olla vajaavaltainen (alle 18-vuotias tai vajaavaltaiseksi julistettu) eikä myöskään vaalien ehdokas eikä ehdokkaan puoliso, sisarus tai vanhempi.

Esteellisyys: Hallintolain esteellisyysääntelyä ei sovelleta vaalitoimitsijan toimintaan. Tämä tarkoittaa, että vaalitoimitsijaksi määrätty voi toimia kaikissa vaalitoimitsijan tehtävissä.

Muuta: Kunta voi harkintansa mukaan asettaa vaalitoimitsijat erikseen presidentinvaalia ja erikseen europarlamenttivaaleja varten tai asettaa samat vaalitoimitsijat molempiin vaaleihin. Presidentinvaaliin asetettujen vaalitoimitsijoiden on lähtökohtaisesti hyvä toimia sekä ensimmäisessä vaalissa että mahdollisessa toisessa vaalissa.

6.5 Vaaliavustaja vaalipäivän äänestyspaikalla

Kelpoisuus: Vaaliavustajana ei voi olla vajaavaltainen (alle 18-vuotias tai vajaavaltaiseksi julistettu) eikä myöskään ehdokas eikä ehdokkaan puoliso, lapsi, sisarus tai vanhempi.

Esteellisyys: Vaaliavustajalla on vain yksi tehtävä eli äänestäjän avustaminen. Kelpoisuussääntelyllä on riittävästi varmistettu se, että hän tässä tehtävässään voi avustaa jokaista avustamista tarvitsevaa äänestäjää.

6.6 Muuta vaaliviranomaisten valinnassa huomioitavaa

Kunnan on syytä ylläpitää vaalilautakunnan ja vaalitoimikunnan jäsenen sekä vaalitoimitsijan tehtävän houkuttelevuutta esimerkiksi varmistamalla, että tehtävästä maksettava palkkio vastaa tehtävän vaativuutta. Kaikilla vaalivirkailijoiksi määrättyillä ja erityisesti vaalilautakunnan ja vaalitoimikunnan puheenjohtajaksi nimettävillä tulee olla riittävä osaaminen tehtävään ja riittävästi aikaa perehtyä siihen.

7 Vaalitietojärjestelmän käyttö

7.1 Yleistä

Vuoden 2024 vaaleissa kaikki kunnat käyttävät seuraavia vaalitietojärjestelmän osajärjestelmiä seuraavasti:

- 1) pohjatietojärjestelmä (keskusvaalilautakunta),
- 2) äänioikeustietojärjestelmä (ennakkoäänestyksen vaalitoimitsija, keskusvaalilautakunta ns. ”jälkikirjauksissa”),
- 3) tuloslaskentajärjestelmä (keskusvaalilautakunta alustavassa ääntenlaskennassa).

Kunnilla on myös mahdollisuus käyttää vaalitietojärjestelmän seuraavia osajärjestelmiä seuraavasti:

- 4) äänioikeustietojärjestelmä vaalipäivän äänestyksessä (”sähköinen vaaliluettelo”; vaalilautakunta),
- 5) äänioikeustietojärjestelmän mobiiliäänioikeuskysely (vaalitoimikunta, vaalilautakunta),
- 6) tuloslaskentajärjestelmä (”suora tallennus”; vaalilautakunta alustavassa ääntenlaskennassa),
- 7) sähköinen vaalipöytäkirja (vaalilautakunta).

Vaalitietojärjestelmän käyttöä hallinnoi Oikeusrekisterikeskus (ORK), jossa on järjestelmän vaalituki (vaalituki@om.fi), joka antaa järjestelmän käytöstä tarkemmat ohjeet. Vaalitietojärjestelmän käyttöpalvelutoimittajana jatkaa Tietoevry Oyj.

Vaalitietojärjestelmän käyttäjähallinta perustuu ns. vahvaan tunnistautumiseen eli jokaisella vaalitietojärjestelmän osajärjestelmää käyttävällä henkilöllä tulee olla käytössään joko sirullinen henkilökortti, verkkopankkitunnukset² tai matkapuhelimeen liitetty henkilövarmenne (mobiilivarmenne).

Kaikkien osajärjestelmien käyttäminen on pääosin samanlaista kuin aikaisemmissakin vaaleissa.

Vaalitietojärjestelmän tuotantokäyttö aloitetaan

-presidentinvaalissa maanantaina 23.10.2023, jolloin presidentinvaalin pohjatietojärjestelmä avautuu kuntien käyttöön ja

-europarlamenttivaaleissa maanantaina 11.3.2024, jolloin europarlamenttivaalien pohjatietojärjestelmä avautuu kuntien käyttöön.

Vaalituki antaa vaalitietojärjestelmän käytöstä tarkempia ohjeita, aikatauluja ja muistutuksia erikseen vaalien valmisteluperiodien aikana.

Kenraaliharjoitukset pidetään seuraavasti:

-presidentinvaalissa:

- ennakkoäänestyksen kenraaliharjoitus tiistaina 9.1.2024 ja
- laskennan ja sähköisen vaaliluettelon käytön kenraaliharjoitus torstaina 11.1.2024.

-europarlamenttivaaleissa:

- ennakkoäänestyksen kenraaliharjoitus tiistaina 14.5.2024 ja
- laskennan ja sähköisen vaaliluettelon käytön kenraaliharjoitus torstaina 16.5.2024.

Seuraavassa kiinnitetään kuntien huomiota vielä niihin osajärjestelmiin, joita kunnat käyttävät vapaaehtoisesti.

7.2 Kuntien vapaaehtoisesti käyttämistä osajärjestelmistä

---

² Pankit eivät enää myönnä tiliin sitomattomia verkkopankkitunnuksia (ns. prepaid-tunnuksia).

Äänioikeustietojärjestelmän käyttö vaalipäivänä

Äänioikeustietojärjestelmää ("sähköinen vaaliluettelo") on käytetty vaalipäivän äänestyksessä vuoden 2011 eduskuntavaaleista lukien. Vuoden 2023 eduskuntavaaleissa sitä käytettiin 182 kunnassa 774 äänestysalueella.

Sähköistä vaaliluetteloä voidaan käyttää paperisen vaaliluettelon sijasta tai sen rinnalla. Jokaisella äänestysalueella on kuitenkin oltava myös paperinen vaaliluettelo.

Vuoden 2024 vaaleissa sähköisen vaaliluettelon käyttöä vaalipäivän äänestyksessä jatketaan seuraavasti:

- Vuosien 2011–2023 vaaleissa järjestelmää käyttäneet kunnat: Järjestelmää voidaan käyttää millä tahansa kunnan päättämällä äänestysalueella. Kunnan on kuitenkin hyvissä ajoin ennen vaaleja ilmoitettava nämä äänestysalueet vaalituelle pohjatietojärjestelmään tehtävillä merkinnöillä;
- Muut kunnat: Kunta voi ilmoittaa vaalituelle kiinnostuksensa käyttää järjestelmää yhdellä äänestysalueella. Sen jälkeen vaalituki arvioi, onko kunnan muukaantulo asianmukaista vaalitietojärjestelmän kokonaisuuden käyttö huomioiden.

Oikeusministeriö ja vaalituki varaavat itselleen mahdollisuuden rajoittaa mukaan tulevien äänestysalueiden lukumäärää. Kunta voi myös perua tekemänsä ilmoittautumisen, jos ilmenee esimerkiksi teknisiä ongelmia.

Korostettakoon vielä, että äänioikeusrekisterin käyttäminen vaalipäivän äänestyksessä on vuoden 2024 vaaleissa ja myös jatkossa kunnalle täysin vapaaehtoista eli mahdollisuus käyttää paperista vaaliluetteloä tulee jatkossakin säilymään. Näin ollen mahdollinen äänioikeusrekisterin käyttö ei ole peruste vähentää äänestysalueiden määrää (ks. tämän kirjeen s. 5).

Laskentajärjestelmän käyttö alustavassa laskennassa suoraan äänestysalueelta

Alustavan laskennan tuloksia on useissa kunnissa tallennettu tuloslaskentajärjestelmään suoraan äänestysalueilta vuodesta 2014 lukien. Vuoden 2023 eduskuntavaaleissa suora tallennus oli käytössä 150 kunnassa 648 äänestysalueella.

Suoraa tallennusta aiemmin käyttäneet kunnat voivat halutessaan jatkaa samaa menettelyä vuoden 2024 vaaleissa ilmoittamalla aikeistaan vaalituelle pohjatietojärjestelmään tehtävillä merkinnöillä. Myös muut kunnat voivat ilmoittaa vaalituelle kiinnostuksensa sanottuun menettelyyn. Tarkoitus on kuitenkin edetä tässä asiassa maltillisesti, joten muut kunnat voivat tulla mukaan näissä vaaleissa enintään yhdellä äänestysalueella. Ministeriö ja vaalituki varaavat tältäkin osin itselleen mahdollisuuden rajoittaa mukaan tulevien kuntien ja äänestysalueiden lukumäärää ja kunnalla on myös ilmoittautumisen perumismahdollisuus.

Menettelyä käytävillä äänestysalueilla tulee kuitenkin olla varajärjestelmänä perinteinen menettely laskentatietojen ilmoittamisesta kunnan ilmoituskeskukselle.

Äänioikeuskyselyn mobiilikäyttö

Vuoden 2024 vaaleissa jatketaan vuonna 2021 käyttöön otettua äänioikeusrekisterin toimintoa, jossa vaalitoimikunnat ja vaalilautakunnat voivat mobiililaitteilla tehdä äänioikeuskyselyitä eli selvittää, mihin kuntaan esimerkiksi laitoksessa äänestävä henkilö on merkitty äänioikeutetuksi. Tällöin ennakoäänestyksen lähetekirje pystytään osoittamaan aina oikeaan kuntaan.

Äänioikeuskyselyn mobiilikäyttö on mahdollista kaikille kunnille.

Sähköinen vaalipöytäkirja

Vuoden 2024 vaaleissa jatketaan sähköisen vaalipöytäkirjan käyttöä. Vuoden 2023 eduskuntavaaleissa sitä käytti 358 vaalilautakuntaa 81 kunnassa.

Sähköisen vaalipöytäkirjan käyttö on mahdollista kaikille kunnille. Jos kunta haluaa toiminnon käyttöön, siitä tulee ilmoittaa vaalituelle pohjatietojärjestelmään tehtävillä merkinnöillä.

8 Vaalimateriaali ja vaaliohjeet

Oikeusministeriön vaalimateriaalin (äänestysliput, kuoret, lomakkeet) tilausjärjestelmä avataan keskusvaalilautakuntien käyttöön

-presidentinvaalissa maanantaina 25.9.2023 klo 8 ja

-europarlamenttivaaleissa maanantaina 19.2.2024 klo 8.

Oikeusministeriö lähettää tilausjärjestelmän käytöstä tarkemmat ohjeet erikseen. Tilausjärjestelmän ylläpitäjä ja vaalimateriaalin toimittaja on Grano Oy.

Keskusvaalilautakunnan tulee merkitä tilausjärjestelmään tarvitsemansa vaalimateriaali

-presidentinvaalissa viimeistään maanantaina 23.10.2023 klo 12 ja

-europarlamenttivaaleissa viimeistään maanantaina 11.3.2024 klo 12.

Tilausten mukainen vaalimateriaalin jakelu keskusvaalilautakunnille suoritetaan

-presidentinvaalissa 24.11.2023 lukien ja

-europarlamenttivaaleissa 25.3.2024 lukien.

Vaaliohjeet ja vaalitietojärjestelmän käyttöohjeet (VAT-ohjeet) jaetaan keskusvaalilautakunnille 30.10.2023 lukien, kuitenkin niin, että VAT-ohjeet nro 1 ja 2b jaetaan kunnille jo 4.9.2023 lukien.

Uusien vaaliurnien tarpeesta ja vanhojen vaaliurnien kierrättämisestä oikeusministeriö lähettää erillisen sähköpostikyselyn syyskuussa 2023 ja helmikuussa 2024.

Keskusvaalilautakunnan on myös hyvissä ajoin ennen vaaleja tarkistettava, että äänestyskopit ja vaalileimasimet ovat toimintakuntoisia.

9 Vaalikoulutus

9.1 Oikeusministeriön koulutus

Oikeusministeriön vaalikoulutus vuoden 2024 vaaleja varten tapahtuu verkkokoulutuksena. Ministeriö laatii vaalikoulutuskokonaisuuden, joka tulee kaikkien kuntien katsotta-

vaksi verkkoon marraskuussa 2023. Koulutus sisältää koulutuksen sekä presidentinvaalista että europarlamenttivaaleista. Tarkoitus on, että kukin kunta käy läpi ja suorittaa vaalikoulutuksen omatoimisesti haluamanaan ajankohtana.

Tämän lisäksi ministeriö järjestää verkossa kaksikielisiä vaalikoulutusklinikoita, joissa kunnat voivat esittää vaalikoulutuskokonaisuutta sekä vaali- ja VAT-ohjeita koskevia kysymyksiä. Vaaliklinikoita järjestetään erikseen presidentinvaalia ja erikseen europarlamenttivaaleja varten.

Vaalituki ilmoittaa kunnille vaalikoulutuskokonaisuuden ja koulutusklonikoiden verkkolin-
kit, klonikoiden tarkemmat ajankohdat sekä muut tarvittavat ohjeet erikseen.

Vaalikoulutuskokonaisuudessa käydään läpi vaaliohjeissa ja VAT-ohjeissa selostettuja asioita:

- kunnan keskusvaalilautakunnan tehtävät,
- ennakkoäänestyksen järjestäminen,
- vaalipäivän äänestyksen järjestäminen,
- vaalitietojärjestelmän käyttö, mm.:
  - äänioikeustietojärjestelmä yleisessä ennakkoäänestyspaikassa,
  - äänioikeustietojärjestelmä keskusvaalilautakunnassa ("jälkikirjaukset"),
  - äänioikeustietojärjestelmä ("sähköinen vaaliluettelo"), paikallinen tallennus ja sähköinen vaalipöytäkirja vaalilautakunnassa,
  - laskentajärjestelmä keskusvaalilautakunnassa (alustava laskenta).

9.2 Kunnan oma koulutus

Kunnan keskusvaalilautakunnan tulee kouluttaa, opastaa ja neuvoa kunnan muita vaaliviranomaisia (vaalilautakunnat, vaalitoimikunnat sekä yleisten ennakkoäänestyspaikkojen ja kotiaänestyksen vaalitoimitsijat), jotta nämä suoriutuvat heille kuuluvista tehtävistä. Keskusvaalilautakunta voi käyttää koulutusmateriaalina esimerkiksi oikeusministeriön verkkokoulutusta, vaaliohjeita ja VAT-ohjeita.

Vaalitietojärjestelmän koulutuskanta, jossa voi harjoitella eri osajärjestelmien käyttöä, on kuntien käytettävissä vaalituen myöhemmin ilmoittamina ajankohtina.

10 Kunnille suoritettava kertakorvaus

Sekä presidentinvaalissa että europarlamenttivaaleissa oikeusministeriö suorittaa kunnalle vaalilain 188 §:n 3 momentissa tarkoitettuna kertakorvauksena ministeriön vahvistaman euromäärän jokaiselta vaaleissa äänioikeutetulta kunnan asukkaalta. Jos presidentinvaalissa toimitetaan kaksi vaalia, korvaus suoritetaan kaksinkertaisena. Korvauksen määrä vahvistetaan myöhemmin sen jälkeen, kun valtion vuoden 2024 talousarvio on hyväksytty.

Presidentinvaalin korvaukset pyritään suorittamaan kevään 2024 ja europarlamenttivaalien korvaukset syksyn 2024 kuluessa.

11 Oikeusministeriön ja vaalituen viestintä keskusvaalilautakunnille

Vuoden 2024 vaalien valmistelun ja toimittamisen aikana oikeusministeriö ja vaalituki tulevat viestimään keskusvaalilautakunnille pääasiassa sähköpostitse. Keskusvaalilautakunnan onkin jo tässä vaiheessa syytä tarkistaa, että sillä on toimiva sähköpostiosoite. Sähköpostiosoitteiden mahdolliset muutokset tulee merkitä pohjatietojärjestelmään. Vuoden 2023 eduskuntavaalien aikaiset keskusvaalilautakuntien yhteystiedot on koottu vaalit.fi -sivuille.

12 Muuta

Koronavirustilanteella ei ollut käytännön vaikutuksia vuoden 2023 eduskuntavaaleihin. Oikeusministeriö kuitenkin edelleen seuraa epidemiatilannetta yhteistyössä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) kanssa ja ohjeistaa kuntia erikseen, mikäli tarvetta ilmenee.

Oikeusministeriön vaalitiimin hallinnollinen avustaja Terttu Tuomi on jäänyt eläkkeelle. Muun muassa vaalimateriaalihankintoihin liittyvät mahdolliset kysymykset tulee toistaiseksi osoittaa sähköpostiin vaalit@gov.fi. Tertun tehtävien jatkaja ilmoitetaan myöhemmin.

13 Lisätietoja

Lisätietoja vaaleihin liittyvistä kysymyksistä:

- www.vaalit.fi, vaalit@gov.fi,
- vaalijohtaja Arto Jääskeläinen, puh. 02951 50128, etunimi.j.sukunimi@gov.fi,
- erityisasiantuntija Laura Nurminen, puh. 02951 50008,
- erityisasiantuntija Elina Rissanen, puh. 02951 50248,
- erityisasiantuntija Oula-Antti Labba, puh. 02951 50244,
- suunnittelija Tuomas Rekola, puh. 02951 50195,
- VAT-asioissa Oikeusrekisterikeskuksen (ORK) **vaalituki**, puh. 02956 65609, vaalituki@om.fi.

Oikeusministeriön sähköpostit: etunimi.sukunimi@gov.fi.

Lisätietoja äänestysaluejakoon ja äänestyspaikkatietoihin liittyvistä kysymyksistä antaa Digi- ja väestötietovirasto, puh. 02955 535530, sähköposti: dvv.vaalit@dvv.fi.

Vaalijohtaja Arto Jääskeläinen

Erityisasiantuntija Laura Nurminen

LIITTEET 1) Äänestyspaikkojen määräämisestä ja äänestyksen järjestämisestä

2) Vuoden 2024 vaalien aikataulua kootusti

TIEDOKSI: Ulkoministeriö
Digi- ja väestötietovirasto
Suomen Kuntaliitto

LIITE 1: Äänestyspaikkojen määräämisestä ja äänestyksen järjestämisestä

1 Yleiset ennakoäänestyspaikat

Yleisiä ennakoäänestyspaikkoja määrätessään kunnanhallituksen tulee kiinnittää huomiota seuraaviin asioihin:

Ennakoäänestyspaikkoja on oltava riittävästi

Kunnan on ehdottomasti huolehdittava siitä, että yleisiä ennakoäänestyspaikkoja on kunnassa riittävästi suhteessa kunnan äänioikeutettujen määrään ja myös kunnassa asioivien muiden kuntien äänioikeutettujen määrään, jotta ennakkoon äänestäminen olisi äänestäjille mahdollisimman vaivatonta ja vähän aikaa vievää. Ennakoäänestyspaikkojen riittävä määrä voi edesauttaa sitä, että äänestäjät hajaantuvat tasaisemmin eri paikkoihin eikä suuria ruuhkia pääse syntymään.

Missä ennakoäänestyspaikan tulisi sijaita?

Ennakoäänestyspaikat on syytä sijoittaa sellaisiin paikkoihin, joihin äänestäjien on helppoa tulla ja joihin he vaivattomasti osaavat. Yksi hyvä tapa on sijoittaa ennakoäänestyspaikkoja sinne, missä äänestäjien muutoinkin tiedetään liikkuvan. Kuitenkin myös taajamien ulkopuolella asuville on järjestettävä asianmukaiset ennakoäänestysmahdollisuudet.

Ennakoäänestyspaikan on oltava aatteellisilta ja taloudellisilta kytkennöiltään mahdollisimman puolueeton, jotta mahdollisimman monet äänestäjät tulevat sinne mieluusti.

Viimeisimmissä vaaleissa hyviä kokemuksia on saatu mm.

- kunnantaloista ja muista kunnan virastoista,
- kirjastoista,
- erilaisten liike- ja kauppakeskusten aulatiloihin,
- oppilaitoksista,

- kunnan palvelukeskuksista ja yhteispalvelupisteistä sekä
- liikkuvista äänestyspaikoista eli äänestysbusseista ja yhteysaluksista ja vastaavista.

Vuosien 2021-2023 vaaleissa oli joissakin kunnissa järjestetty ennakoäänestyspaikka ulkotiloihin esimerkiksi telttaan, konttiin tai drive-in -pisteelle, jolloin paikka saattoi periaatteessa sijaita missä tahansa, kunhan sillä oli osoite, jonka perusteella äänestäjät löytävät paikan. Ulkoäänestyspaikoissakin tulee kuitenkin tarkasti huolehtia siitä, että niiden järjestelyt ovat täysin vaalilain mukaisia. Erityisesti on huolehdittava siitä, että vaalisalaisuus säilyy.

Yleistä ennakoäänestyspaikkaa ei saa sijoittaa sellaiseen paikkaan, johon kaikilla äänioikeutetuilla ei ole pääsyä. Tällaisia paikkoja saattavat olla esimerkiksi varuskunta-alueet.

Ennakoäänestyspaikkojen esteettömyys

Liikkumisesteisten henkilöiden ennakoäänestämismahdollisuuksiin on kiinnitettävä huomiota. Mahdollisuuksien mukaan heidän käyttämilleen kulkuvälineille on pyrittävä varaamaan pysäköintitilaa ennakoäänestyspaikan välittömässä läheisyydessä ja järjestämään heidän avustamisensa äänestyspaikan ulko- ja sisäpuolella. Äänestyspaikalla mahdollisesti olevat kynnykset ja portaat on varustettava esimerkiksi sellaisella luiskalla, että rollaattoria tai sähkökäyttöistä pyörätuolia käyttävä henkilö pääsee esteettä äänestystilaan. Pyörätuolia käyttäviä henkilöitä varten tulee olla äänestyskoppi, johon pyörätuoli mahtuu tai irrallinen kirjoitusalue varustettuna suojuksella, joka turvaa äänestäjän vaalisalaisuuden. Aiemmissa vaaleissa esteettömyydessä mahdollisesti havaitut puutteet tulee korjata.

Järjestyksenpidon ja vaalimainontakiellon huomioiminen

Ennakoäänestyspaikan on sekä tiloiltaan että sijainniltaan sovittava tarkoitukseensa myös järjestyksenpidon kannalta. Vaalilain 56 §:n 1 momentissa on säädetty järjestyksestä ennakoäänestyspaikassa ja siihen liittyen niin sanotusta vaalimainontakiellosta. Käytännön syistä vaalimainontakiellon ulottuvuus voi joissakin ennakoäänestyspai-

koissa olla alueellisesti rajatumpi kuin yleensä vaalipäivänä äänestysalueen äänestyspaikassa. Mikäli ennakoäänestyspaikka perustetaan esimerkiksi kauppakeskukseen, kunnan keskusvaalilautakunnan on tarvittaessa etukäteen oltava yhteydessä kauppakeskuksen johtoon ja varmistauduttava siitä, että ennakoäänestys otetaan asianmukaisesti huomioon kauppakeskuksen muussa toiminnassa. Tällöin yhtenä vaalimainontakiellon ulottuvuutta koskevana vähimmäisvaatimuksena voidaan pitää sitä, että vaalikampanjointi ja vaalimainonta eivät saa näkyä tai kuulua ennakoäänestyspaikkaan eikä sen sisäänkäyntiin.

Riittävästi tilaa ja vaalitoimitsijoita

Ennakoäänestystilan tulee olla riittävän suuri, jotta äänestys voidaan toimittaa sujuvasti ja luotettavasti eli äänestäjän vaalisalaisuus, vaalivapaus ja vaalirauha turvaten (vaalilain 56 § 2 mom.). Tärkeä näkökulma on myös turvallisuus: äänestäjän tulee olla turvallista äänestää ja vaalitoimitsijoiden tulee olla turvallista hoitaa tehtäviään.

Ennakoäänestystilaan tulee voida sijoittaa tarpeellinen määrä pisteitä, joissa tarkastetaan äänestäjän henkilöllisyys, annetaan äänestyslippu ja otetaan äänestys vastaan. Tilan tulee olla siten mitoitettu ja järjestetty, että ruuhkaa ja jonoja syntyy mahdollisimman vähän.

Usein ruuhkat syntyvät siitä, että ennakoäänestyspaikka on sijoitettu sellaiseen tilaan, johon mahtuu liian vähän äänestyskoppeja ja äänestyksen vastaanottopisteitä ja/tai siitä, että ennakoäänestyspaikassa on muista syistä liian vähän vaalitoimitsijoita nimenomaan äänestyksen vastaanottopisteissä. Ennakoäänestyksessä aikaa ei yleensä vie äänestäjän käynti äänestyskopissa, vaan sen jälkeinen asiointi vaalitoimitsijan kanssa (vaalitoimitsija leimaa äänestyslipun, lippu suljetaan vaalikuoreen, lähetekirje laaditaan ja allekirjoitetaan, vaalikuori ja lähetekirje suljetaan lähetekuoreen sekä ääni-oikeusrekisteriin tehdään merkintä siitä, että äänestäjä on äänestänyt). Kuntien tuleekin huolehtia siitä, että vastaanottopisteitä on riittävästi. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että ennakoäänestyspaikassa tulee olla riittävästi henkilöstöä ja että ennakoäänestyspaikka sijoitetaan riittävän suureen tilaan, jotta äänestystoimitus sujuu äänestäjän kanalta mahdollisimman joutuisasti ja vaivattomasti.

Paloturvallisuus

Ennakkoäänestyspaikka on sijoitettava rakennuksessa niin, että rakennuksen poistumistiet pidetään esteettöminä. Poistumisteiden opasteita ei saa peittää. Järjestelyjen asianmukaisuus on syytä tarvittaessa etukäteen varmistaa alueelliselta pelastusviranomaiselta.

Ennakkoäänestyspaikan aukiolopäivät ja –kellonajat

Vaalilain 47 §:n mukaan kotimaan yleinen ennakkoäänestyspaikka on ennakkoäänestystä varten avoinna kaikkina ennakkoäänestyksen ajanjakson päivinä, jollei kunnanhallituksen päätöksellä erityisistä syistä toisin määrätä. Erityinen syy voi olla lähinnä vain kunnan jonkin alueen tai taajaman vähäiseksi arvioitu äänestäjämäärä. Jokaisessa kunnassa tulisi kuitenkin olla vähintään yksi sellainen ennakkoäänestyspaikka, joka on avoinna jokaisena ajanjakson päivänä. Tällaisen ennakkoäänestyspaikan lisäksi on mahdollista perustaa kunnan eri alueille ennakkoäänestyspaikkoja, jotka ovat auki esimerkiksi yhtenä tai kahtena ennakkoäänestysajanjakson päivänä.

Vaalilain 48 §:n mukaan kunnanhallitus määrää myös ennakkoäänestyspaikan päivittäiset aukioloajat, kuitenkin niin, että ennakkoäänestyspaikka ei saa olla avoinna arkipäivisin ennen kello 8 eikä kello 20 jälkeen eikä lauantaisin ja sunnuntaisin ennen kello 9 eikä kello 18 jälkeen. Hyväksi havaittu käytäntö on, että ainakin ennakkoäänestyksen ajanjakson kahtena viimeisenä päivänä yleinen ennakkoäänestyspaikka kannattaa pitää avoinna kello 20 saakka.

Viimeisimmissä vaaleissa on monissa maaseutukunnissa pyritty turvaamaan äänestysmahdollisuuksia perustamalla kirkonkylän lisäksi myös pienempiin kyliin yleisiä ennakkoäänestyspaikkoja, jotka ovat avoinna lyhyehkön ajan liikkuvan ennakkoäänestyspaikan tavoin.

Mahdollisimman pysyvät ennakoäänestyspaikat

Ennakoäänestyspaikkojen olisi hyvä pysyä samoina vaaleista toiseen. Näin edistetään sitä, että äänestäjät tietävät, missä äänestyspaikka on. Paikkojen lopettaminen tai siirtäminen taikka niiden vakiintuneiden aukioloaikojen muuttaminen ilman erityistä syytä saattaa aiheuttaa epätietoisuutta äänestäjien keskuudessa. Jos muutoksia kuitenkin tehdään, niistä on riittävästi ja tehokkaasti tiedotettava.

Tehokas tiedotus ja opastus

Kunnan on tehokkaasti tiedotettava kunnan alueella olevista yleisistä ennakoäänestyspaikoista ja niiden aukioloajoista. Käytännössä asian voi hoitaa kuulutuksin, julkaisemalla tiedot kunnan kotisivuilla, julisteilla kadunvarsimainostelineissä, sanomalehti-ilmoittelulla, sanomalehtijutuilla, koteihin jaettavilla tiedotteilla jne. Paikallisille tiedotusvälineille tulisi lähettää luettelo ennakoäänestyspaikoista ja niiden aukioloajoista.

Edellisten vaalien tapaan äänioikeutetuille lähetettäviin äänioikeusilmoituksiin (ilmoituskortti) liitetään äänestyspaikkarekisteristä koottava luettelo hänen oman lähialueensa yleisistä ennakoäänestyspaikoista.

Opastus ennakoäänestyspaikalle tulee järjestää selkeästi esimerkiksi kadunvarsitau-luin ja viitoituksin ja siten, että äänestäjä löytää myös itse rakennuksesta oikean sisäänkäynnin ja ennakoäänestystilan.

Miten liikkuva ennakoäänestyspaikka käytännössä toteutetaan?

Liikkuva ennakoäänestyspaikka voidaan toteuttaa esimerkiksi seuraavasti: rakennetaan äänestystila bussiin tai vastaavaan kulkuneuvoon, suunnitellaan päivittäinen reitti kellonaikoinen, tiedotetaan tehokkaasti bussin pysähdyspaikoista ja aikatauluista, minkä jälkeen toteutetaan reitti ja suoritetaan äänestys. Bussin jokainen pysähdyspaikka on tallennettava osoitteineen ja kellonaikoinen vaalitietojärjestelmään sisältyvään äänestyspaikkarekisteriin. Kunnan sisäinen tiedottaminen liikkuvan ennakoäänestyspaikan pysähdyspaikoista on tärkeää siksikin, että äänestäjille postitettavan äänioikeusilmoituksen liitteessä niitä ei erikseen mainita.

2 Vaalipäivän äänestyspaikat

Vaalipäivän äänestyspaikkoja määrätessään kunnan tulee kiinnittää huomiota seuraaviin asioihin:

- Äänestyspaikan tulee pääsääntöisesti olla äänestysalueella, mutta erityisistä syistä se voidaan sijoittaa äänestysalueen tai kunnankin ulkopuolelle, jollei siitä aiheudu äänestäjille kohtuutonta haittaa;
- Eduskunnan oikeusasiamies katsoi ratkaisussaan 3.3.1999 (dnro 2009/4/96), että vaalipäivän äänestyspaikkana käytettävän huoneiston sopivuutta harkittaessa tulisi yhtenä näkökohtana ottaa huomioon myös huoneiston aatteellinen luonne ja käyttötarkoitus. Kansalaisten yhdenvertaisuuden ja julkisen vallan puolueettomuuden näkökulmasta tulisi olla pyrkimyksenä, että vaalihuoneistot ovat aatteellisilta kytkennöiltään mahdollisimman neutraaleja. Eduskunnan apulaisoikeusasiamies puolestaan totesi ratkaisussaan 30.10.2013 (dnro 4607/4/12), että demokratian asianmukainen toteutuminen edellyttää, että äänestäjät voivat vaalipäivänä käyttää äänioikeuttaan mahdollisimman puolueettomassa tilassa. Merkittävää painoarvoa ei kuitenkaan tulisi antaa sille seikalle, mikä taho omistaa äänestystilan. Merkittävämpänä perusteena on pidettävä tilan sopivuutta arvioitaessa sen käyttötarkoitusta ja varustelua;
- Varsinaisen äänestyshuoneen lisäksi äänestyspaikassa tulee olla odotustilaa. Jollei erillistä odotushuonetta ole käytettävissä, on erityinen paikka äänestyshuoneen vieressä sopivalla tavalla erotettava niin, että äänestäjät voivat siitä suoraan siirtyä äänestyshuoneeseen. Tämä paikka on voitava sulkea siten, että pääsy sinne estetään muilta kuin niiltä äänestäjiltä, jotka ovat saapuneet ennen kello 20;
- Äänestyspaikan esteettömyyden, järjestyksenpidon, opastuksen sekä muiden näkökohtien osalta viitataan siihen, mitä edellä ennakoöäänestyspaikkojen osalta todetaan.

LIITE 2: Vuoden 2024 vaalien aikataulua kootusti

Syyskuu 2023	
4.9. lukien	VAT-ohjeet 1 ja 2b lähetetään kunnille
25.9.	Vaalimateriaalin tilausjärjestelmä avataan kuntien käyttöön presidentinvaalia varten
Lokakuu 2023	
2.10. mennessä	Kunnan mahdollinen ilmoitus oikeusministeriölle tarvittavien vaaliurnien määrästä
23.10. mennessä	Kunta kuittaa tilauksensa presidentinvaalia varten vaalimateriaalien tilausjärjestelmään
23.10.	Pohjatietojärjestelmä presidentinvaalia varten avataan kuntien käyttöön
28.10.	Kirjeäänestysasiakirjojen tilausjärjestelmä presidentinvaalia varten avataan
30.10. lukien	Loput VAT-ohjeet ja vaaliohjeet lähetetään kunnille
Marraskuu 2023	
3.11. klo 12 mennessä	Kunta kuittaa presidentinvaalin ennakoäänestyspaikkojen ja vaalipäivän äänestyspaikkojen ym. tiedot pohjatietojärjestelmään
24.11. mennessä	Verkkokoulutus kunnan vaaliviranomaisille avautuu katsottavaksi
24.11. lukien	Vaalimateriaalitulaukset presidentinvaalia varten toimitetaan kunnille
Joulukuu 2023	
8.12. klo 24	Presidentinvaalin äänioikeusrekisterin tietojen poiminta VTJ:stä
13.12. viimeistään	Presidentinvaalin äänioikeusrekisterin perustaminen
21.12.	Helsingin vaalipiirilautakunta laatii presidentinvaalin ehdokasluettelon
Tammikuu 2024	
4.1.	Presidentinvaalin ilmoituskortit viimeistään lähetettävä
9.1.	Kenraaliharjoitus (presidentinvaali, ennakoäänestys)
11.1.	Kenraaliharjoitus (presidentinvaali, laskenta ja sähköinen vaaliluettelo)

16.1. klo 12	Presidentinvaalin äänioikeusrekisteri lainvoimainen
16.1.	Presidentinvaalin kotiäänestykseen viimeistään ilmoittauduttava
17.1.	Presidentinvaalin ennakoäänestys aloitetaan kotimaassa ja ulkomailla
20.1.	Ennakoäänestys lopetetaan ulkomailla
23.1.	Ennakoäänestys lopetetaan kotimaassa
26.1. klo 19	Keskusvaalilautakunnan kokous (ennakoäänestysten ja kirjeäänestysten tarkastus)
28.1. klo 9-20	Vaalipäivän äänestys
28.1. aikaisintaan klo 10 lukien	Vaalipiirilautakunnan kokous (ennakoäänien laskenta)
29.1.	Vaalipiirilautakunnan kokous (tarkastuslaskenta)
30.1. viimeistään klo 10	Vaalipiirilautakunnan kokous (vaalien tuloksen vahvistaminen ja ilmoittaminen Helsingin vaalipiirilautakunnalle)
30.1.	Helsingin vaalipiirilautakunta vahvistaa koko maan tuloksen ja ilmoittaa sen oikeusministeriölle
30.1.	Joko: valtioneuvosto toteaa, että yli puolet äänistä saanut ehdokas on tullut valituksi presidentiksi; Tai: oikeusministeriö toteaa, että kukaan ehdokkaista ei saanut yli puolta annetuista äänistä ja että tästä johtuen toimitetaan toinen vaali kahden eniten ääniä saaneen ehdokkaan välillä
30.1.	Toisen vaalin kotiäänestykseen viimeistään ilmoittauduttava
31.1.	Toisen vaalin ennakoäänestys aloitetaan kotimaassa ja ulkomailla
Helmikuu 2024	
3.2.	Toisen vaalin ennakoäänestys lopetetaan ulkomailla
6.2.	Toisen vaalin ennakoäänestys lopetetaan kotimaassa
9.2. klo 19	Keskusvaalilautakunnan kokous (ennakoäänestysten ja kirjeäänestysten tarkastus)
11.2. klo 9-20	Vaalipäivän äänestys
11.2. aikaisintaan klo 10 lukien	Vaalipiirilautakunnan kokous (ennakoäänien laskenta)
12.2.	Vaalipiirilautakunnan kokous (tarkastuslaskenta)

14.2.	Vaalipiirilautakunnan kokous (vaalien tuloksen vahvistaminen ja ilmoittaminen Helsingin vaalipiirilautakunnalle)
14.2.	Helsingin vaalipiirilautakunta vahvistaa koko maan tuloksen ja ilmoittaa sen valtioneuvostolle
15.2.	Valtioneuvosto toteaa, kumpi ehdokkaista on tullut valituksi presidentiksi ja antaa asiasta kuulutuksen.
19.2.	Vaalimateriaalin tilausjärjestelmä avataan kuntien käyttöön europarlamenttivaaleja varten
23.2.	Kunnan mahdollinen ilmoitus oikeusministeriölle tarvittavien vaaliurnien määrästä
Maaliskuu 2024	
9.3.	Kirjeäänestysasiakirjojen tilausjärjestelmä europarlamenttivaaleja varten avataan
11.3.	Pohjatietojärjestelmä europarlamenttivaaleja varten avataan kuntien käyttöön
11.3.	Kunta kuittaa tilauksensa europarlamenttivaaleja varten vaalimateriaalin tilausjärjestelmään
22.3. klo 12 mennessä	Kunta kuittaa europarlamenttivaalien ennakkoäänestyspaikkojen ja vaalipäivän äänestyspaikkojen ym. tiedot pohjatietojärjestelmään
25.3. lukien	Vaalimateriaalilaukset europarlamenttivaaleja varten toimitetaan kunnille
Huhtikuu 2024	
19.4. klo 24	Europarlamenttivaalien äänioikeusrekisterin tietojen poiminta VTJ:stä
24.4. viimeistään	Äänioikeusrekisterin perustaminen
26.4. mennessä	Verkkokoulutus kunnan vaaliviranomaisille avautuu katsottavaksi
Toukokuu 2024	
10.5.	Helsingin vaalipiirilautakunta laatii europarlamenttivaalien ehdokaslistojen yhdistelmän
14.5.	Kenraaliharjoitus (europarlamenttivaalit, ennakkoäänestys)
16.5.	Kenraaliharjoitus (europarlamenttivaalit, laskenta ja sähköinen vaaliluettelo)
16.5.	Europarlamenttivaalien ilmoituskortit viimeistään lähetettävä

28.5. klo 12	Äänioikeusrekisteri lainvoimainen
28.5.	Kotiäänestykseen viimeistään ilmoittauduttava
29.5.	Europarlamenttivaalien ennakoäänestys aloitetaan kotimaassa ja ulkomailla
Kesäkuu 2024	
1.6.	Ennakoäänestys lopetetaan ulkomailla
4.6.	Ennakoäänestys lopetetaan kotimaassa
7.6. klo 19	Keskusvaalilautakunnan kokous (ennakoäänestysten ja kirjeäänestysten tarkastus)
9.6. klo 9-20	Vaalipäivän äänestys
9.6. aikaisintaan klo 10 lukien	Vaalipiirilautakunnan kokous (ennakoäänten laskenta)
10.6.	Vaalipiirilautakunnan kokous (tarkastuslaskenta)
12.6.	Vaalipiirilautakunnan kokous (vaalien tuloksen vahvistaminen ja ilmoittaminen Helsingin vaalipiirilautakunnalle)
12.6.	Helsingin vaalipiirilautakunta vahvistaa koko maan tuloksen ja antaa valituille valtakirjat